

На косі

Олесь Гончар

Новела

Далі вже нічого нема — самий простір, саме безмежжя. Смужка суші — вузька необжита коса, відділившись від степу, простяглась у відкрите море. Крізь обрій, крізь небо пронизалася й далі пішла — не видно їй кінця. Загубилася в імлах.

Місцями коса зовсім вузьенька, взимку під час штормів її й хвиля перехлюпне, а зараз вона суха, в сухих палаючих пісках, у буркунах, у лементі птаства.

Безліч пташиних гнізд, яких ніхто не руйнує; океан повітря, не отруєного нічим; гармонія буття, де відчуваєш себе тільки часткою чогось великого — часткою цього безмежжя, цієї синьої вічності.

Найкрайніший край землі, заповідність, чистота.

Стоїть людина на самім краю, на межі реального — кільцює птахів. Маленька дівоча рука один по одному бере з кошика легкі алюмінієві персні, надіває на пташину ніжку, ловкенько пристібує на ній — як амулет, як знак спілки людини і птаха... Лети!

Закільцьованих пускаєш з руки в роздолля моря й небес, в оту безкордонну синяву та блакить, пускаєш і таке маєш враження, що не буде їм смерті, твоїм птахам, що злітають вони з твоєї долоні на вічне життя.

Улюблена праця, душевна рівновага, добрі люди, і ця безконечна бура коса із вітром, із сонцем, із дикими пісками та міцним присмаком свободи. Чи не про щось таке мріялось у пільмі студентського гуртожитку, коли після шарпанини дня падала вночі на подушку, не знаходячи і в постелі рятунку від навали роздумів, сумнівів, млостивих студентських рефлексів, коли горіла душа від палаючих кривд неподіленого кохання? Змучено, зіспраглено ждала: швидше б кудись! Опинитись би десь!

Після біофаку, як відмінниця, залишена була в столиці, та це тривало недовго, бо так потім склалося, що оглянулась аж тут, на краю землі, де тільки птахи мітингують.

Що ж, іноді і в такий спосіб збуваються мрії. Після напруг та перенапруг міського життя, з його карколомним темпом, чадом, гуркотнявою, нарешті ти чуєш тишу, впиваєшся простором, починаєш виходити з очманіння.

Ранком вийдеш — сонце сходить, на березі моря робиш гімнастику, стоїш, як мама вродила, вітрець пестить тіло пружке... Ніщо тут не обмежує тебе, ніхто нікуди не підганяє. Інший плин часу, інші виміри, інші абсолюти. Є тут вічність. Вічність у вигляді чистих, ніким не запльованих пісків, вловлюєш її в струмуванні вітру, і в спокійному леті птахів, і в неквапливих вишумах моря, що і вночі не змовка.

Щоранку стоїш віч-на-віч із сонцем — ти по цей бік моря, воно — по той бік,— робиш свою студентську фіззарядку, а перед тобою по густій морській синяві — кучугури білого сяють! То — лебеді! Не вигадані, не крижні, а справжні, живі, Що дихають з тобою одним повітрям, гніздяться у твоїх володіннях і не полохаються тебе. Лебедині, сніжно-білі кучугури,— мабуть, тільки в дитячих снах можна побачити Щоб

таке. А для тебе вони реальність, вранішня насолода, здоров'я і чистота світу. Мабуть, лише тут і залилася така непохита чистота.

Фрегати хмар, вранішніх, біло-перламутрових, по обрідях тихо, величаво стоять. Ідеш на них. Одежу прихопиш на руку і пішла собі, мов Єва цих білих безлюдних пісків. Чуєш на тілі пестощі ранкового вітерця, під ногами, де збігла хвиля, аж пружинить вологий пісок, а на його тужавості тане біле мереживо піни морської. Кілометри можеш іти отак, роздигнена, вдовж коси, не ризикуючи нікого, крім птахів, зустріти. А твій одяг залиється лежати купами по узбережжю — там черевики, там плаття, — хоч і цілий день так лежатиме, ніхто його не торкне.

Михайло Іванович далеко на березі, в степовій частині заповідника, сіно скиртує: він на скирті сіно вкладає, утоптує, а знизу йому вилами подає дружина його, Парасковія Федорівна, вірна подруга його заповідної самотності, яка для них, здається, самотністю і не є. Задичавлені, правда, трохи обоє. Як і всі тутешні сторожі, спершу навіть трохи відлякувала Ольгу їхня мовчанка, думала, чи не сердяться. А вони й сердились. Просто не люблять зайве балакати. А ще більше не любить Михайло Іванович писати. З нього посадою вимагається, щоб вів щоденники, щоб в усіх подробицях записував до казенної книги пташині прильоти та відльоти, фіксував найменші зміни тутешнього життя, усі примхи природи а він накарлює за два рядки і ставить крапку. Йому зауважуєш, тлумачиш, як птахів спостерігати, як треба вести щоденник, він же у відповідь тільки терпляче спливає у вус ніяковою усмішкою.

— А що про них писати? Що треба — мені й так про них відомо. — І справді, знає він птахів не гірше вченого-орнітолога: голови не підіймаючи, скаже, який саме птах над ним пролітає, яке пернате створіння цієї миті ріже над тобою повітря своїм крилом.

Зараз щоденник і зовсім, здається, в забутті, бо в Михайла Івановича — сінозбирання. Буває, що в цьому ділі практиканти йому допомагають або радгосп який людей пришле, і а поки що Михайло Іванович поре сіно сам. Іноді, замість зарядки, Ольга теж бере вила в руки. Нанизує сухе запашне сіно і навильник за навильником туди, вгору, де Михайло; Іванович мовчки і якось круто втоптує його, щоб не затекло й від обложних, осінніх дощів.

Одного ранку Ольга працювала на скиртуванні. Нахилившись, саме нанизувала вилами сіно і раптом якимось десятим! чуттям відчула: лет! Десь тут, десь зовсім близько. Підняла лице — так і є: лебеді! Все небо заповнене сяйвом величезних, ритмічно працюючих крил. Птахи — просто гіганти і йдуть так до неймовірності низько! Михайло Іванович, який стояв на скирті, здається, міг би рукою їх дістати. А він і голови не підвів, продовжував далі втоптувати сіно. Неквапливі, царствені, пролітали вони просто над Ольгою, над скиртою, над чорним, засмаглим Михайлом Івановичем і, нічим не злякані, поволі потяглись над лимани, десь там спокійно сіли за косою на воді. Сліпучо-білі їхні підкрилля, шелест повітря, зрушеного величавим вимахом крил, мудра ота нелякливість, довіра до людини — все це розбурхало Ользі душу, цілий день потім була під враженням лебединого лету. Дружині Михайла Івановича і сторожам з інших пунктів все переповідала збуджено, як вони летіли:

— Ось так над головою! Ледь рукою не дістала! Чути було навіть шурхіт крил!

І ще сміючись додавала, як Михайло Іванович, топчучись на скирті, і вусом у їхній бік не повів.

— Та ні, я таки бачив їх, — виправдувався Михайло Іванович з соромливою усмішкою, — навіть і полічив. А ось ви, Ольго Василівно, полічити, мабуть, і не догадались?

А вона таки й не догадалась, це правда, бо вся була поглинута тим сліпучим видовищем, бо вперше ж у такій близькості бачила розпростерті на півнеба живі лебедині крила, сяєво їх наближалося, як сонце, — вперше так зблизька спостерігала дію тих крил, на власні нерви відчула чар і поезію лету.

Такий це край. Живі лебеді з-за плеча в тебе вилітають, а завтра, може, з'являться над хатиною сторожа і рожеві африканські фламінго, прошумлять, пропахлі тропіками, над його кролятником та над цією прозаїчною скиртою сухого, як чай, заповідного сіна. Впиваючись духом його, вчорашня студентка уже встигла переконатись, яка запашна ця її незрівнянна планета.

Заїхав того дня агроном із сусіднього радгоспу. Верхи на кобильчині пузатій, у брилі сомбреро, схожий на ковбоя із прерій, неголений, у рудій щетині (таке враження, що він ніколи не голиться), На радощах Ольга і йому стала розповідати про лебедів, а він з-під свого сомбреро хмикнув недбало:

— Чи й не диво! На Перше травня в райцентрі у нас вони над самими трибунами пролетіли, весь майдан їм аплодував... Ото був номер!

Приїжджий, не встаючи з коня, все на скирту сіна поглядав, розпитував Михайла Івановича, чи не чув, коли приїдуть заповідницьке сіно розподіляти.

— Тут важливо не прогавити,— пояснював він Ользі. — Та ще ж сінце! Зелене, пахуче... Аж сам би їв.

Принюхувався, м'яв у руках те сіно, жартома задобрював Михайла Івановича:

— Якщо нам цю скриту відпустите — могорич буде!

— Кому скажуть, тому й відпущу, — гув Михайло Іванович у відповідь. — Я його не розподіляю.

— Майте, майте на увазі, а то води не дамо! — гукнув агроном, від'їжджаючи.

Колодзя на косі нема, давно вже обіцяють вибити артезіан, та все "тільки язиками б'ють", як каже Михайло Іванович. Поки що ж йому доводиться їздити з бочкою по воду до радгоспного артезіана. Сьогодні по обіді він теж зробив таку подорож, а разом з ним побувала в радгоспі й Ольга: їй треба було на пошту.

Нічим пошта дівчину не порадувала, і, повертаючись до себе, на косу, Ольга сиділа на підводі сумна, скоцюрбившись біля бочки, в якій важко перехлюпувалась вода.

Десь на півдорозі зустрівся їм вершник. Може, що настрої в Ольги був такий чи сама душа ждала чогось небуденного, тільки, коли верхівець той вимчав із-за обрію, вимчав, ніби десь із татарщини, із козаччини і швидко став наближатися, і серце дівчини забилося незрозумілим хвилюванням. А той уже і надлетів, і весь був смага, мужність, обвітреність! Крутої осадив свого коника перед незграбною хурою Михайла

Івановича, блиснув білозубою усмішкою, аж дівчині жарко стало враз: звідти він, звідти! З часів лицарських, далеких... Профіль орлиний і сам — як орел! Тільки й бракує що шаблі при боці та шапки-бирки на голові... Та хоч і був він мовби прибульцем з далекої минувшини, проте сигарети цілком сучасні вживав: наблизившись, став "Шипкою" Михайла Івановича частувати. Закурюючи, хвалився, що знову в них на Байрачому мисливське господарство організовується, щойно оце вирішено в районі, і його вже єгерем призначено.

— Єгер, це ж звучить?

І очі його, усміхнено-примружені, невідступливі, змусили Ольгу зашарітись.

— А ви стережіться, — мовив до неї. — Ходите понад морем в костюмі Єви... Безлюдно, думаєте... А воно ні. Сонце світить, далеко видно. І хтось, може, по той бік лиману в комишах приліг та — в бінокль... У нас люблять красу!

І знову блиск усмішки, і вже кінь здибився, вигнувся, війнув курявою, помчав свого вершника, наче його й не було.

Але ж він був. І залишався при ній! Бо як пішла увечері уже перед сном купатись до моря, то чомусь не одразу зважилась скинути одяг із себе. Весь час почувала очі того легеня на собі, з по той бік лиману, з нічних комишів вони на пильно, жагливо дивились. А ніч була ясна. Місячна доріжка стелилась по морю у далеч планети. Щось русалкове було в цій ночі, чарами її весь світ був повитий, її прозорістю й тихим місячним царюванням над морем і степом. Так гарно, так розкішно було, що дівчина, навіть відчуваючи на собі той сторонній погляд із комишів, усе ж стала роздягатись. Повільно, значливо, ніби перед шлюбною ніччю, скидала із себе все, залишалася тільки в місяць зодягнута... Любуйся, любку! Для тебе ця смага, ця чистота і святість тіла...

І ось він уже наблизився, як там на дорозі, коли з "Шипкою" нахилився, і війнуло від нього на дівчину гарячим духом коня, поту, пилу, духом дороги і вітру...

За кілька днів приїхав і той, від кого, здається, залежав розподіл заповідницького сіна. Рідко автомашина пробивається сюди через піщані кучугури, через грузькі солончаки поміж лиманами, а цього разу пробились аж два газики й "Волга". Зацікавлених у сіні було багато, прибула ціла компанія керівників близьких і віддалених степових господарств. Купалися. Обідали, потім знову купалися. І весь час не вщухали суперечки про сіно, про худобу, якої вже порозводили стільки, що і в скотарнях не вміщається, скоро, мабуть, зимуватиме просто неба. І не осуджувала їх Ольга за голий практицизм цих суперечок, за бурхання пристрастей навколо таких буденних тем, бо неважко було їй збагнути, що тема сіна, худоби, зимівлі, годівлі тут найголовніша, вона для цих людей саме життя, адже з цим пов'язані всі їхні радощі й прикраси, від цього залежить благополуччя сім'ї й становище господаря, а часом, і сама його людська честь.

"Чи, може, це вузько? Чи, може, їх заїдає цей практицизм? Чи не доживуся й я коли-небудь до того, що мені вже навіть на лебедів буде ліньки голову підняти? Вони летітимуть, а я топтатиму сіно, втупившись під ноги..." Так думала і все дошукувалась у собі виправдань, аргументів, що промовляли б за цих людей, за їхнє життя, бо таки ж

не ти, а вони всіх постачають і всіх годують!

Той, від кого залежав майбутній розподіл сіна, хоч і мав прізвище хвацьке й веселе — Танцюра, насправді був похмурий, був чомусь у присмутку, протезом скрипів, очей не показував, коли з кожним із присутніх за руку здоровкався. Був сивий уже, з сірим пригаслим обличчям. Лише за обідом він ожвавів, виявив увагу до Ольги, розпитував про столицю, про навчання і як їх міністерство розподіляло, а коли дізнався, з яким перескоком потрапила вона сюди, то навіть посміхнувся з поблажливою зверхністю:

— Життя, воно навчить... Навчить калачі з маком їсти. Нічого собі калачі, — сказала дружина Михайла Івановича, для якої Ольга була не інакше, як жертва чиеїсь помсти. — Мати хвора, мати сама, а дочку куди посилають... Був би дядько в міністерстві — сюди б не послали!

— Нічого, — казав гість, — тут теж наша земля, наші люди.

— Ми дублені, звикли. А як їй тут зимувати? — стояла а своєму господиня. — Зайде зима — хоч вовком вий. Дощі, Урани, море аж до хати добиває... Господар мій на баркас та на ніч по рибу, а я вдома цілісіньку ніч не сплю, бо думки всякі, бо, може, його вже й живого нема. Вранці прибереде весь льодом обмерзлий, одежа на ньому торохтить, з лица а чорний і слова не може вимовити... Таке наше життя.

— Отже, є де сталити характер, — казав гість до Ольги. Сподіваюсь, ви ж за цим прибули? Характер сталити?

"Чого я прибула — мені це знати, не ваш це клопіт, — нахмурювалась Ольга. — А що мужність, крицевість душі кожному потрібна, то це правда, це мене в людині приваблює..."

Про що і з ким би не говорила Ольга, весь час їй думалося своє: чому його тут між ними нема? Здається ж, мусив би бути? Ні разу не бачила його після тієї зустрічі в степу і, хоч тільки у вимрійках з'являвся ночами, хоч тільки у видивах місячних наснувалося їй оте русалкове щось, оті обійми на березі моря і пестощі жагливі, — і все ж вони ніби й насправді були, бо дедалі ближчим, ріднішим ставав він для неї...

Танцюра ніби вгадав Ольжині думки:

— Де ж єгер? Чому не бачу тут мого друга? Послати по нього мої колеса!

І послали.

Після обіду купалися; Танцюра купався трохи осторонь від товариства, і по вологому піску узбережжя було видно глибоко впечатаний слід його важкого протеза.

Потім усі гуртом пішли вподовж коси по бережечку, і так було тут гарно, вільно—роздольно, що й сперечальники, нарешті, попримовкали, погляди людей ласкавістю засвітились, хмелем зачарованості. Танцюра, світячи сивиною, рішуче кульгаз попереду, скрип його протеза й скрик чайки були чи не єдині звуки довколишнього світу. Танцюрі, видно, подобалось бути в ролі вожака, він ішов повеселілий, ведучи вперед товариство, протез його вгрузав упевнено, він його аж вкручував у пісок.

Море випліскує хвилю за хвилю, миє й миє косу, що простелилася пластома в синяву моря. Десь аж там, на вістрі її, мав бути морський маяк. Якби не мла, білу вежу його було б видно й сюди — ясними ранками вона блищить, біліє на обрії. Одначе й

зараз, хоч млисто було, крізь марево спеки всі поглядали вперед: чи не забовваніє часом десь там, край неба, біла вежа маяка. Люди суші, а чомусь їх не покидала така цікавість.

Повно було дикого птаства. Клекотіло в повітрі, спочивало табунами на воді, жовтіло безпомічними пташенятами в бур'янах, де всюди валялись скаралущі, покинутий одяг тих, що вже повискакували на волю. Лебеді білили далеко в морі, набагато далі, ніж вранці. Їх розглядали у бінокль, що його прихопив один з молодих доглядачів.

Заглибились далеко на косу, коли їх догнали ще двоє: Ольжин шеф, зсутулений кандидат наук із контори заповідника, та цей самий смаглявий красень, цей чубатий парубок-егер... Ольги він начебто й не помітив. Сягнуто ступаючи у своєму потертому егерському галіфе, все прями очима вперед, і в руці У нього була — Ольга очам не повірила — мисливська рушниця. Що це? Хто йому дозволив? Ольжин шеф у відповідь на її осудливий погляд пояснив з кривою усмішкою:

— На косі, крім корисної живності, як відомо, водяться й хижаки..

Егер підбігцем поспішив до старшого.

— Вікторе Павловичу,— покликав він Танцюру. — Ану дуплетом... Як там, на Байрачому!.. Дуплетиком! Ви ж умієте, як ніхто! — їв голосі егеря з'явився такий мед, така холопська запобігливість, що Ользі стало соромно за нього,— соромно, принизливо і тяжко.

Рушницю було передано Танцюрі. Він взяв її, обдивився з обізнаністю мисливця. Скинув очима на розчервонілу сердиту Ольгу, і зникла в них привітність, що була до цього, стали вони холодні, почужіш. "Чого ця дівчина тут? — мовби питав присутніх.— Навіщо нам тут ці її прискіпливі осудливі очі? Не цікавлять мене її чесноти, скоріше дратують. Я хочу бачити звичні, прийнятні для мене очі оцього парубка-егеря, відданого й меткого. Влаштовує мене й догідливе поблискування скелець ваших окулярів, товаришу кандидат наук... І навіть нейтральна агромова веселість приймається... А ось вона..."

Нічого й сказано не було, проте всі відчули, що ця вчорашня студентка тут зайва. І сама вона це відчула теж. Зосталася стояти на місці, не пішла з ними далі, коли вони, обминувши забитий чорною морською травою лиманчик, знов поважки почваланали уподовж коси.

"Невже буде постріл? — чаїлась Ольга, звіркувато дивлячись їм услід. — Невже буде натиснуто курок? Усе залежить від цього: буде постріл чи ні?"

Вся коса мовби насторожилась. Тиша стояла якась неспокійна. Світле безмежжя здавалось склянисто крихким...

"Все, все залежить від цього,— не давала спокою думка.— Може, навіть саме майбутнє, і цінність твоїх ідеалів, і всі оті Диявольські вибухи, жахіття, про які тепер стільки пишуть, говорять, думають,— усе якимось найтоншим зв'язком зв'язано з його рушницею бракон'єра, з тим — буде постріл чи ні?"

Очолена Танцюрою ватага майже сховалась у вибалку за чагарями. Легінь твій,

віддаляючись, весь час упадаючи біля Ганцюри, забув навіть озирнутись, пустельно стало на косі. Чорніє купами камка, сіль на ній закипає. Ольга повільно пообрела додому. Все чомусь згадувалась фраза, кинута Танцюрою за обідом: "Пошліть по нього мої колеса..." Себто машину пошліть. І ці безглузді колеса тепер довбали їй мозок: "Пошліть по нього мої колеса..."

І знов бачила догідливо-похапливу метушню єгеря, знов почувала пекучий сором за його оту патоку в голосі, що так не пасувала до бравої статури цього таки ж легеня, красеня степовика! Що й казати, не лицарем гідності й незалежності постав перед нею. Зовсім не таким ти його собі вимріяла, не таким уявляла! Наче обікрав у чомусь тебе, глибоко покривдив...

І враз — як удар по нервах — вона вся здригнулась. І пруг обрію наче здригнувся: постріл! Десь там, у глибині коси, пролунав постріл...

Надвечір, коли товариство повернулося до хати Парасковії Федорівни, в Танцюри велике щось біліло під пахвою.

Лебідь-шипун білів.

Важучий, з білим пухом, з обвислими метровими крилами, з мертвим паліччям ніг.

— Маєте, Федорівно, на вечерю,— з підкресленою веселістю, яка Ользі здалася напускною, звернувся Танцюра до господарні.

Але вона не прийняла дару. Випросталась, підняла груди ображено:

— Ця птиця свята... У нас її не їдять.

Танцюра спробував був передати лебедя дружині іншого сторожа, що сьогодні прибула сюди з чоловіком та дітьми погостювати, але й вона відмовилась:

— Вам же сказали — птиця свята. Не їдять такої в нас.

І пригорнула до себе дітей. Діти — двоє дівчаток і хлопчик — тільки сопіли, неприязно позиркуючи з-під матеріної руки на Танцюрин протез, що тупцявся біля них.

Ніхто не захотів лебедя, повідмовлялися під тим чи іншим; приводом усі. Кандидат наук сказав про себе навіть, що він вегетаріанець, хоч не далі як за обідом уминав кролятину. Ухилився від дарунка й агроном, пожартувавши, що дільничний міліціонер штраф йому припече і не повірить ні в які виправдання.

Один тільки єгер упадав коло Танцюри, втішав:

— Додому повезете, гостинець перший сорт буде... Ольга тут уже просто зненавиділа єгеря, зненавиділа і власний спалах сліпого почуття до нього, з жахом подумала, і цей гнучкоспинець, вислужник міг би бути обранцем її серця.

Кинуте було лебедя в машину, і рушницю поверх нього теж було кинуте, як непотріб.

Увечері перед від'їздом, вже сівши у машину, Таї підкликав Ольгу:

— Осуджуєш? Гріх я великий вчинив? — запитав з недоброю посмішкою.— Плану недовиконаєш, одним менше заکیلцюєш?

Ольга мовчки кусала губу. Очі стали маленькі, злі.

— Може, збираєшся донести на мене?

— Цим не займаюсь.

— А чого ж надулась?

— Чого? Знати хочу: невже ви так увірували в право своє — бити? В право робити те, що заборонено іншим? Чому вважаєте, що вам вільно переступати закон?

— Все? Висловились?

— Чому ви поводитеся так, ніби ви — останній на цій землі? А ви ж не останній? Після вас — будуть.

Холодним став його погляд. І обличчя в сутіні було сірим, як попіл.

— А може, всі ми останні? Чи ти, така розумна... сподіваєшся повторити цикл? Два життя збираєшся жити?

— Ви цинік. І ваші міркування цинічні! І гидка мені ваша філософія браконьєрства!

— Стривай... Тобі шкода цього лелеку? — Він навмисне називав лелекою лебедя, мабуть, щоб зневажливіше було. — На! Візьми! — І підняв з півсутіні машини купу того білого, важкого, просто за шию підняв. — А то кролів тут порозводили, як в Австралії, норами все перерили. Бери, бери, не сердься. М'ясо в нього солодке.

Широке, вилицювате лице дівчини пашіло обуренням.

— Цей птах... Він і для мене святий! А де ваші святині? Чи ви вже звільнили від них своє життя?

— Що ти знаєш про наше життя, — зітхнув Танцюра. — Звідки тобі знати, як воно нам ребра трощило і як нині ішачить наш брат... Кого ще так вимордовує робота... Інші на рибалку, в театр, а ми до ночі... Хоч і з температурою, хоч як ниють рани. До півста не дотягши, інфаркти хапаєм! — І сердито дверцятами хряпнув.

До пізньої ночі ходила Ольга по косі. Небо в зорях було, небосхил розтанув, лінія обрію зникла. Справді, мов на краю планети. Далі там, за небосхилом, — уже тьма і безвість. І мовби на краю душі людської стоїш — душі дотеперішньої, знаної, дослідженої. А далі що? На що буде звага? До чого порив? Які запаси добра і зла в її арсеналі? І чому, опинившись на межі зла, людина так легко й безболісно межу ту переступає? "Абстрактно! — чує вона чиєсь заперечення. — Глибока філософія на мілких місцях!" Але це кажете ви, ті, хто не бачив сьогодні його рушниць, його самовпевненості і його рішучості (як він тим протезом землю викручував, усвердлював у неї кожен свій крок, кожен свій притуп!).

За тижнів два знову проїздом було тут товариство. Танцюра, незвичайно добрий якийсь, надміру балакучий, хвалився сторожівським жінкам і мовби, крім них, ще комусь:

— Ледве з дому не вигнала дружина із тією здобиччю. Тільки побачила мого лелеку — теж у крик! От жіноцтво, всюди однакове... Наче з вами змовлялась: "Навіщо в квартиру приніс, це ж птиця свята!" Навіть сусіди повідмовлялися. Насилу помічникиві своєму накинув. Чоловік темний — прийняв за гусака...

Усім ніяково було слухати, а Танцюра ніби й не помічав загальної ніяковості, знов повертався до теми "лелеки", та що встрілено його було майже випадково, та що він, невдаха мисливець, кається тепер, зарікається бити більш. Суворі, обсмалені сонцем

люди слухали його, понурились, слухали; а вірять йому чи ні — важко було по їхній замкнутості догадатись.